

1 Introduccion: o modelo competencial

MARCO LEGAL

Traballar por competencias na aula supón unha reflexión e unha reconfiguración dos contidos desde un enfoque de aplicación que permita o adestramento das competencias. As competencias non se estudan nin se ensinan, adéstranse. Para iso, xeraremos tarefas de aprendizaxe que favorezan a transferencia do coñecemento mediante metodoloxías de aula activas.

Non resulta práctico nin eficaz abordar cada competencia de xeito global en cada unidade, polo que se estruturarán en indicadores, grandes piares que permiten describila dun xeito máis preciso. Podemos atopar entre tres e seis indicadores por competencia.

O indicador ten tamén un carácter bastante xeral, por iso o descompoñemos no que chamamos «descriptores da competencia»; os cales «describen» o alumnado competente no devandito ámbito. Por cada indicador atoparemos entre tres e seis descriptores, redactados en infinitivo.

COMPETENCIAS CLAVE	INDICADORES	DESCRITORES
Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía	Coidado do contorno ambiental e dos seres vivos	<ul style="list-style-type: none">- Interactuar co contorno natural de xeito respectuoso.- Comprometerse co uso responsable dos recursos naturais para promover un desenvolvemento sostible.- Respectar e preservar a vida dos seres vivos do seu contorno.- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no contorno natural e as repercusións para a vida futura.
	Vida saudable	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolver e promover hábitos de vida saudable en canto á alimentación e ao exercicio físico.- Xerar criterios persoais sobre a visión social da estética do corpo humano fronte ao seu coidado saudable.
	A ciencia no día a día	<ul style="list-style-type: none">- Recoñecer a importancia da ciencia na nosa vida cotiá.- Aplicar métodos científicos rigorosos para mellorar a comprensión da realidade circundante en distintos ámbitos (biolóxico, xeolóxico, físico, químico, tecnolóxico, xeográfico...).- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece arredor nosa e responder preguntas.
	Manexo de elementos matemáticos	<ul style="list-style-type: none">- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.- Expresarse con propiedade na linguaxe matemática.

	<i>Razoamento lóxico e resolución de problemas</i>	<ul style="list-style-type: none">- Organizar a información utilizando procedementos matemáticos.- Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
<i>Comunicación lingüística</i>	<i>Comprensión oral e escrita</i>	<ul style="list-style-type: none">- Comprender o sentido dos textos escritos e orais.- Manter unha actitude favorable cara á lectura.
	<i>Expresión oral e escrita</i>	<ul style="list-style-type: none">- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.- Utilizar o vocabulario adecuado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais para elaborar textos escritos e orais.- Compoñer distintos tipos de textos creativamente con sentido literario.
	<i>Normas de comunicación</i>	<ul style="list-style-type: none">- Respetar as normas de comunicación en calquera contexto: quenda de palabra, escoita atenta ao interlocutor...- Manexar elementos de comunicación non verbal, ou en diferentes rexistros, nas diversas situacións comunicativas.
	<i>Comunicación noutras linguas</i>	<ul style="list-style-type: none">- Entender o contexto sociocultural da lingua, así como a súa historia para usar mellor a devandita lingua.- Manter conversas noutras linguas sobre temas cotiáns en distintos contextos.- Utilizar os coñecementos sobre a lingua para buscar información e ler textos en calquera situación.- Producir textos escritos de diversa complexidade para o seu uso en situacións cotiás ou en materias diversas.

Competencia dixital	Tecnoloxías da información	<ul style="list-style-type: none">- Empregar distintas fontes para a busca de información.- Seleccionar o uso das distintas fontes segundo a súa fiabilidade.- Elaborar e publicitar información propia derivada de información obtida a través de medios tecnolóxicos.
	Comunicación audiovisual	<ul style="list-style-type: none">- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.- Comprender as mensaxes que veñen dos medios de comunicación.
	Utilización de ferramentas dixitais	<ul style="list-style-type: none">- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.- Actualizar o uso das novas tecnoloxías para mellorar o traballo e facilitar a vida diaria.- Aplicar criterios éticos no uso das tecnoloxías.
Conciencia e expresións culturais	Respecto polas manifestacións culturais propias e alleas	<ul style="list-style-type: none">- Mostrar respecto cara ao patrimonio cultural mundial nas súas distintas vertentes (artístico-literaria, etnográfica, científico-técnica...) e cara ás persoas que contribuíron ao seu desenvolvemento.- Valorar a interculturalidade como unha fonte de riqueza persoal e cultural.- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.
	Expresión cultural e artística	<ul style="list-style-type: none">- Expresar sentimentos e emocións mediante códigos artísticos.- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade e fomentar o gusto pola estética no ámbito cotián.- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.

Competencias sociais e cívicas	Educación cívica e constitucional	<ul style="list-style-type: none">- Coñecer as actividades humanas, adquirir unha idea da realidade histórica a partir de distintas fontes e identificar as implicacións que ten vivir nun Estado social e democrático de dereito referendado por unha constitución.- Aplicar dereitos e deberes da convivencia cidadá no contexto da escola.
	Relación cos demais	<ul style="list-style-type: none">- Desenvolver capacidade de diálogo cos demais en situacións de convivencia e traballo e para a resolución de conflitos.- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa en ámbitos de participación establecidos.- Recoñecer riqueza na diversidade de opinións e ideas.
	Compromiso social	<ul style="list-style-type: none">- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.- Concibir unha escala de valores propia e actuar conforme a ela.- Evidenciar preocupación polos máis desfavorecidos e respecto aos distintos ritmos e potencialidades.- Involucrarse ou promover accións cun fin social.
Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	Autonomía persoal	<ul style="list-style-type: none">- Optimizar recursos persoais apoiándose nas fortalezas propias.- Asumir as responsabilidades encomendadas e dar conta delas.- Ser constante no traballo, superando as dificultades.- Dirimir a necesidade de axuda en función da dificultade da tarefa.

	Liderado	<ul style="list-style-type: none">- Xestionar o traballo do grupo coordinando tarefas e tempos.- Contaxiar entusiasmo pola tarefa e ter confianza nas posibilidades de alcanzar obxectivos.- Priorizar a consecución de obxectivos grupais sobre os intereses persoais.
	Creatividade	<ul style="list-style-type: none">- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos dun tema.- Configurar unha visión de futuro realista e ambiciosa.- Atopar posibilidades no contorno que outros non aprecian.
	Emprendemento	<ul style="list-style-type: none">- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.- Asumir riscos no desenvolvemento das tarefas ou os proxectos.- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
Aprender a aprender	Perfil de aprendiz	<ul style="list-style-type: none">- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...- Xestionar os recursos e as motivacións persoais en favor da aprendizaxe.- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
	Ferramentas para estimular o pensamento	<ul style="list-style-type: none">- Aplicar estratexias para a mellora do pensamento creativo, crítico, emocional, interdependente...- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.

	Planificación e avaliación da aprendizaxe	<ul style="list-style-type: none">- Planificar os recursos necesarios e os pasos que se deben realizar no proceso de aprendizaxe.- Seguir os pasos establecidos e tomar decisións sobre os pasos seguintes en función dos resultados intermedios.- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.
--	---	---

EDUCACIÓN SECUNDARIA OBLIGATORIA

CONTIDOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA

A Educación Secundaria Obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes; coñecer e exercer os seus dereitos no respecto aos demais; practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e grupos; exercitarse no diálogo afixando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.*
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.*
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes*

e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións cos demais e resolver pacificamente os conflitos, así como rexeitar a violencia, os prexuizos de calquera tipo e os comportamentos sexistas.*
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información para, con sentido crítico, incorporar novos coñecementos. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.*
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en distintas disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia.*
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza nun mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.*
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua castelá e, se a houbese, na lingua cooficial da comunidade autónoma, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, a lectura e o estudo da literatura.*
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de xeito apropiado.*
- j) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e a historia propias e dos demais, así como o patrimonio artístico e cultural.*
- k) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o ambiente, e contribuír así á súa conservación e mellora.*
- l) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das distintas manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e*